

Bár ma már tudjuk, hogy a Szent Grálnak különböző jelentései lehetnek, leggyakrabban mégis – talán Indiana Jonesnak köszönhetően – a Krisztus vérét felfogó szent kehelyre gondolunk a szó halatán. Nem köztudott ugyan, de a Szent Vér tiszteletének Magyarországon is komoly hagyománya alakult ki a középkorban.

Szent Grál a Duna mentén:

A bátai Szent Vér kegyhely

A 14. században zarándokok terjesztették el a Szent Vér tiszteletét a Magyar Királyság területén. Akár Aachenbe, akár Rómába jutottak el a jámbor hívek, útközben mindenképp találkoztak Szent Vér kegyhelyekkel. Az áhitat megerősödésének következményeként legalább tíz, Szent Vérhez köthető ereklyét tiszteltek az országban az Anjouk korában. Esztergom

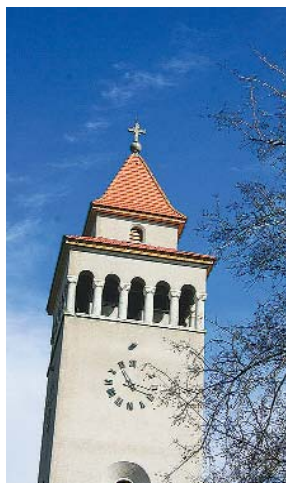
Jagelló Ulászló uralkodásának idejére tehető. Ebben minden bizonnyal szerepet játszott, hogy az 1411-től kimutatható Szent Vér ereklyéje révén az ország egyik legjelentősebb búcsújáróhelyévé vált.

A kegyhely középkori története a korabeli népszerűség ellenére komoly akadályokba ütközik. Hiányoznak azok a csodás tetteket összegyűjtő, úgyne-

keresték fel, különböző okokból. 1420-ban például Erdélyből érkezett két férfi két, egymással viszálykodó családból, hogy egy a perpatvarban életét vesztő fiatalember lelki üdvéért „Krisztus drágalátos Vérének bátai küszöbéhez” zarándokoljanak.

Királyaink közül is több megfordult Bátán. Anjou (I.) Lajos leánya, Mária királynő 1385-ben és 1391-ben járt itt, Zsigmond király pedig itt töltötte húsvét ünnepét 1395-ben. Neki köszönhető, hogy a kegyhely 1434-ben búcsúkiáltást kapott IV. Jenő pápától. A bulából kiderül, hogy Bátán a Szentostyában láthatók Krisztus kiomló vérenek részecskéi, azaz Krisztus vérző teste volt a legjelesebb kegytárgy, „melynek látására csodálatos népsokaság özönlik”.

A Hunyadiak közül többen is kiemelten tisztelték Bátát. Hunyadi János két értékes egyházi ruhát, úgynevezett dalmatikát, felesége, Szilágyi Erzsébet pedig egy arannyal és gyöngyökkel ékesített kazulát adományozott a kolostornak. A család ragaszkodása nem véletlen, ugyanis a híres törökverő itt verte meg hazai riválisát, Újlaki Miklóst a Habsburg Albert halála után kitört polgárháborúban, és ez a győzelem emelte a hazai kormányzat csúcsára a Hunyadiakat. Kivégzése előtt Hunyadi László szintén tett komoly adományokat a kolostor számára, Mátyás király többször is eltöltött itt hosszabb időt, és több száz forint értékű liturgikus felszereléssel gazdagította a templomot, és az adományozók sorából Corvin János herceg sem

mellett a még ma is működő horvátországi ludbregi, és a középkorban jól ismert pécsi ereklyéről maradtak fenn források. A kegyhelyek közül a legnagyobb tisztelet azonban kétségkívül Bátát övezte.

A bátai bencés apátságot a hagyomány szerint Szent (I.) László királynak alapította, első hiteles említése 1211-ből származik. A 14. századtól egyre jelentősebb központtá vált, ám a kolostor és a hozzá tartozó templom igazi virágkora Hunyadi Mátyás és

vezett mirákulumos könyvek, amelyekből rekonstruálni lehetne a kultusz kialakulását és elterjedését. Így csak szórványos adatokból lehet töredezett képet adni a Szent Vér helyi tiszteletéről. A népszerűségében azonban nincs okunk kételkedni, mert több kitűnő történetíró, Petrus Ransanus, Antonio Bonfini és Oláh Miklós is az ország legjelesebb szakrális központjai között jegyezte fel Bátát.

Az is látszik, hogy az ország minden szegletéből a legkülönbözőbb emberek

A Szent Vér tisztelete

Jézus kiemelt vérenek a tisztelete a keresztes hadjáratok hatására, a 13-14. században terjedt el Európában. Ebben szerepet játszott a Szentföldről érkező ereklyék sokasága és a kelta eredetű Grál mondanakör irodalmi elterjedése. Tiszteletéhez hozzájárult egy másik szent tárgy, Veronika Rómában őrzött kendője, melyen a vérral verejtékező Krisztus arca látható. A kultusz elterjedését támogatta az Oltárizsentség iránti tisztelet erősödése, és a nagy középkori zsinatok határozatai, melyek kimondták, hogy Jézus Krisztus a borban és a kenyérben egyaránt valóságosan jelen van.

A Szent Vérről kapcsolatos csodák ezért leggyakrabban a kételkedők között történnek meg. Legtöbbször a kiömlött bor változott vérré, ami megerősítette a híveket hitük igazában. A reformáció a legtöbb Szent Vér kegyhelyet eljelen-téktelenítette, alig néhány maradt továbbra is népszerű a hívek körében. A barokk korban új szentek és új jelképek váltak fontossá, és ez a katolikus valláson belül is háttérbe szorította a Szent Vér nyilvános tiszteletét.

hiányzik, aki szintén bőkezű mecénásnak számított. Az ő idejében épült át gótikus stílusban a közel hatvan méter hosszú, impozáns kegytemplom, melynek köveit a 19. században még gyakran forgatják ki az eke szántás közben.

Báta tanúja volt a Magyar Királyság késő középkori bukásának. II. Lajos király Nándorfehérvár elestekor (1521) itt várta a késlekedő csapatokat, mindhiába, 1526-ban pedig itt végezte utolsó gyónását és áldozását, mielőtt hősi halált halt volna 20.000 katonájával együtt a mohácsi csataterén, illetve a megáradt Csele-patakban.

A mohácsi csata után a bátai apátság kincseit Pannohalmára menekítették, a kolostor elnéptelenedett, és a törökök már az 1539-ben bekövetkező elfoglalásuk előtt felégették az épületkomplexumot. Ezzel a bátai kegyhely megszűnt létezni. Az apátság köveiből épült az új templom 1741-ben, a még mindig jelentős maradványokat az 1880-as években a lakosság hordta szét, és adta el a mészköveket leleményes építési vállalkozóknak. A nagy idők nagy tanúja végleg az enyészete lett, időnként megjelennek régészek a Klastromvölgyben, kutatóárkot ásna, sírokat tárnak fel, de már az emlékekben sem él azoknak a képe, akik szabadulásukért, vagy a gyógyulásban bízva, vagy Isten irgalmában reménykedve annak idején megjelentek, hogy tiszteletüket tegyék a kereszténység nagy misztériuma előtt.

LEJEGYZETTE: DR. VARGA SZABOLCS

FOTÓ: MÜLLER NÁNDOR

Leonardo da Vinci találmányai Pécsen

A reneszánsz itáliai polihisztorának állít emléket az a kiállítás, amely a baranyai megyeszékhelyen három helyszínen látható: Pécs főterén Leonardo lova, a 8,5 méter magas, 13 tonnás Kolosszus vehető szemügre, melyet a mester

Francesco Sforzának, Milánó hercegének tervezett 1482–1499 között; a Janus Pannonius Múzeum Modern Magyar Képtárában (Papnövelde u. 5.) és a JPM Martyn Múzeumában (Káptalan u. 4.) pedig az újító elme félszáz találmányának pontos, korhű modellje, valamint rajzai, kézíratai tekinthetők meg. Mindemellett tematikus kisfilmek és modern multimédiás eszközök révén még teljesebb képet kapunk Leonardo da Vinciről, az 1452.

április 15–1519. május 2. között élt kifinomult művésztől, utánozhatatlan rajzoló-ról, a gépezetek működési elveit fűrésző akkurátus feltalálóról, az innovatív építésztől, a repülést és az anatómiát tanulmányozó tudóstól. A tárlatok szeptember 30-ig várják az érdeklődőket keddtől vasárnapig 10-18 óráig. Részletek a www.leonardopecs.hu oldalon.

Az erényöv titkos története

Kaposváron, a Rippl-Rónai Múzeumban különleges kiállítás vendégeskedik, mely a Vénusz-szalag megrököcsöntő históriájával szembeníti a látogatókat. Az erényöv használatát a közhiedelem a keresztes háborúk idejére teszi, s céljakként az asszonyi hűség kikényszerítését nevezi meg. Ám kiderült: ez az elképzelés hamis! Az erényöv valódi története az elmúlt 500 év mentalitás-, szexualitás- és orvostörténetének, valamint muzeológiájának torzításokkal és hamisításokkal dúszított láncolata. Ebbe enged bepillantást a budapesti Semmelweis Orvostörténelmi Múzeum anyaga, amely november 1-ig, hétfő kivételével naponta 10-16 óráig várja az érdeklődőket a somogyi megyeszékhelyen.

Vidnyánszky Dekameronja Trill Zsolttal

A Nemzeti Színház igazgató Vidnyánszky Attila rendezésében, egykori beregszászi társulatának nagy sikerű előadása, a Boccaccio-novellákból született Dekameron látható május 22-én a Pécsi Harmadik Színházban 16 és 20 órai kezdettel. Az izlésség határain belül pajzán produkcióban Trill Zsolt, Szűcs Nelli, Vass Magdolna, Orosz Melinda, Béres Ildikó, Tóth László, Varga József, Rácz József és Kristán Attila fergeteges játéka ígér kellemes szórakozást.

Élményvár épül Pécsváradon

Az „Élmény vár Szent István és a bencések korában a Pécsvárad Élményvárban” című program keretében, közel 300 millió forintból valósul meg az a nagyszabású fejlesztés, melynek eredményeként megújul a palotaszárny, a zarándokszállás, és a várudvaron is zajlik a látványkonyha és a kovácsműhely építése – utóbbi e szakma muzeális szerszámaikat mutatja be, sőt, a látogatók meg is munkálhatnak ott egy-egy fémtárgyat. Készül „Vak Béla trónja” is, hogy aztán a vár keleti szárnya előtt álló terebélyes fa alatt állítson emléket a királynak. Jordán apát palotájának falmaradványaira alapozva pedig a kőtár kialakítása zajlik: oda kerülnek majd az idáig a vár raktárában pihenő kövek, melyek egy részét a kőtár kutatóraktárában állítják ki, tanulmányozásra kínálva fel az érintett korszakkal foglalkozó diákok, szakemberek számára.

Révész Sándor: Gyere még közelebb!

A Generál együttessel már tizennyolc évesen megélte első sikereit, a Pírisszal pedig óriási népszerűsége tett szert Révész Sándor, egy generáció életérzését fogalmazva meg a zene nyelvén. Szólópályáját nem a hosszú szünetek, inkább az utánuk létrehozott értékálló alkotások jellemzik. Három igényes, egyéni hangvételű albumot készített (1985, 1993, 2003), élőben utoljára 2009-ben hallhattuk. Révész 60 – Gyere még közelebb! című turnéja egyik állomásaként Szekszárdon, a Babits Mihály Kulturális Központban lép közönség elé május 15-én 19 órakor, Zajzon Gábor lantművész-gitárossal együtt. Generál- és Pírisszlágerek mellett a szólóalbumok dalai és friss szerzemények csendülnek föl előadásukban.